

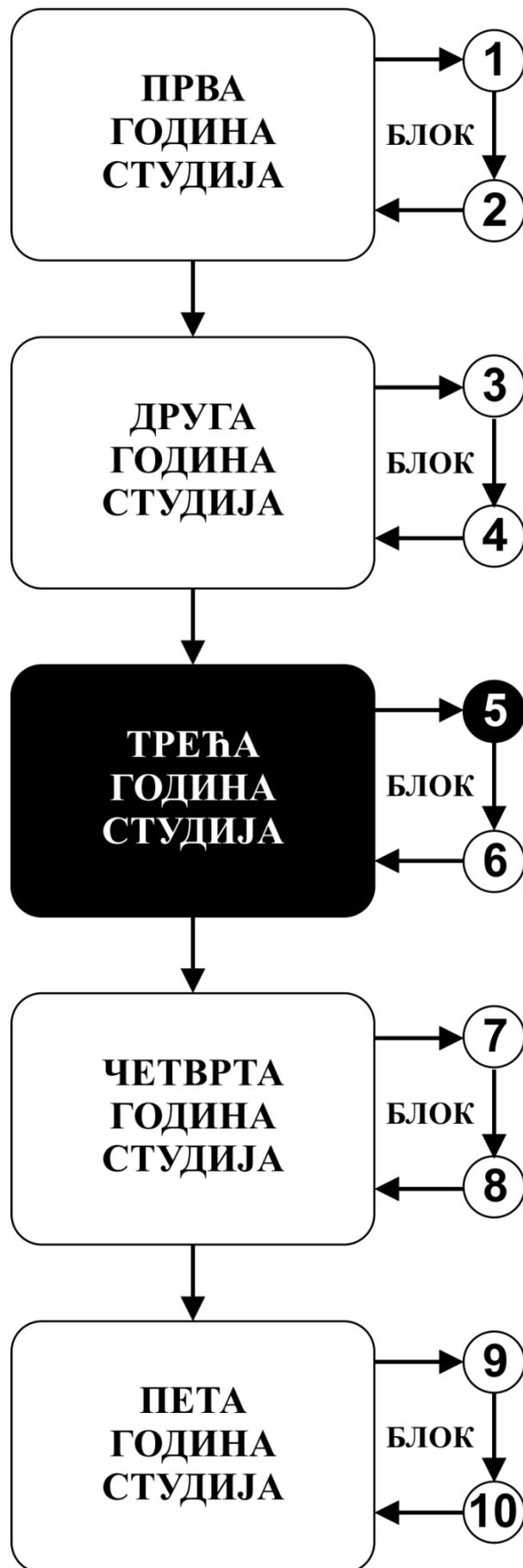

**ИНТЕГРИСАНЕ АКАДЕМСКЕ
СТУДИЈЕ ФАРМАЦИЈЕ**

ТРЕЋА ГОДИНА СТУДИЈА

школска 2022/2023.

БИОНЕОРГАНСКА ХЕМИЈА

Предмет:

БИОНЕОРГАНСКА ХЕМИЈА

Предмет се вреднује са 7 ЕСПБ. Недељно има 5 часова активне наставе (2 часа предавања, 1 час семинара и 2 часа рада у малој групи)

НАСТАВНИЦИ И САРАДНИЦИ:

РБ	Име и презиме	Email адреса	звање
1.	Гордана П. Радић	vasic_gordana@yahoo.com	Ванредни професор
2.	Андриана М. Букоњић	andriana.bukonjic@hotmail.com	Доцент
3.	Душан Љ. Томовић	dusantomovic@medf.kg.ac.rs	Доцент
4.	Ана С. Станковић	ana_stankovic@outlook.com	Сарадник у настави

СТРУКТУРА ПРЕДМЕТА:

Модул	Назив модула	Недеља	Предавања	Семинар	Рад у малој групи	Наставник-руководилац модула
1	Увод у бионеорганску хемију. Комплексна једињења. Централни јон метала. Лиганди. Дисоцијација комплекса. Координациони број. Хемијска веза, симетрија и изомерија молекула комплексних једињења. Номенклатура комплекса. Комплекси прелазних метала са σ , π и δ везом. Комплекси прелазних метала са незасићеним угљоводоницима. Електронски спектри комплекса прелазних метала. Кисело-базне особине комплекса. Реакције супституције.	10	2	1	2	проф. др Гордана П. Радић
2	Биолошка функција јона метала. Комплекси платинске групе метала. Комплекси злата, бизмута, сребра, антимоана, ванадијума, хрома, мангана, гадолинијума, калаја, гвожђа и кобалта. Остали биомолекули као потенцијални лиганди.	5	2	1	2	проф. др Гордана П. Радић
						Σ 30+15+30=75

ОЦЕЊИВАЊЕ:

Студент савладава предмет по модулима. Оцена је еквивалентна броју стечених поена (види табеле). Поени се стичу на три начина:

АКТИВНОСТ У ТОКУ НАСТАВЕ: На овај начин студент може да стекне до 15 поена и то тако што на посебном делу вежбе одговара на једно испитно питање из те недеље наставе и у складу са приказаним знањем добија 0-1 поена.

ЗАВРШНИ ТЕСТОВИ ПО МОДУЛУМА: На овај начин студент може да стекне до 55 поена а према приложеној табели.

ЗАВРШНИ ИСПИТ:

Завршни испит који обухвата целокупно пређено градиво.

Завршни тест: 30 поена

МОДУЛ		МАКСИМАЛНО ПОЕНА			
		активност у току наставе	завршни тест	Завршни испит	Σ
1	Увод у бионеорганску хемију. Комплексна једињења. Централни јон метала. Лиганди. Дисоцијација комплекса. Координациони број. Хемијска веза, симетрија и изомерија молекула комплексних једињења. Номенклатура комплекса. Комплекси прелазних метала са σ , π и δ везом. Комплекси прелазних метала са незасићеним угљоводоничима. Електронски спектри комплекса прелазних метала. Кисело-базне особине комплекса. Реакције супституције.	10	35		45
2	Биолошка функција јона метала. Комплекси платинске групе метала. Комплекси злата, бизмута, сребра, антимона, ванадијума, хрома, мангана, гадолинијума, калаја, гвожђа и кобалта. Остали биомолекули као потенцијални лиганди.	5	20		25
				30	30
Σ		15	55	30	100

Завршна оцена се формира на следећи начин:

Да би студент положио предмет мора да стекне минимум 51 поен и да положи све модуле.

Да би положио модул студент мора да:

1. стекне више од 50% поена на том модулу
2. стекне више од 50% поена предвиђених за активност у настави у сваком модулу
3. положи модулски тест, односно да има више од 50% тачних одговора.

број освојених поена	оцена
0 - 50	5
51 - 60	6
61 - 70	7
71 - 80	8
81 - 90	9
91 - 100	10

ТЕСТОВИ ПО МОДУЛИМА

МОДУЛ 1.

**ЗАВРШНИ ТЕСТ
0-35 ПОЕНА**

**ОЦЕЊИВАЊЕ
ЗАВРШНОГ ТЕСТА**

Тест има 35 питања.
Свако питање вреди 1 поен.

МОДУЛ 2.

**ЗАВРШНИ ТЕСТ
0-20 ПОЕНА**

**ОЦЕЊИВАЊЕ
ЗАВРШНОГ ТЕСТА**

Тест има 20 питања.
Свако питање вреди 1 поен.

ЗАВРШНИ ИСПИТ

**ЗАВРШНИ ИСПИТ
0-30 ПОЕНА**

**ОЦЕЊИВАЊЕ
ЗАВРШНОГ ТЕСТА**

Тест има 30 питања.
Свако питање вреди 1 поен.

ЛИТЕРАТУРА:

МОДУЛ	НАЗИВ УЦБЕНИКА	АУТОРИ	ИЗДАВАЧ	БИБЛИОТЕКА
Увод у бионеорганску хемију. Комплексна једињења. Централни јон метала. Лиганди. Дисоцијација комплекса. Координациони број. Хемијска веза, симетрија и изомерија молекула комплексних једињења. Номенклатура комплекса. Комплекси прелазних метала са σ , π и δ везом. Комплекси прелазних метала са незасићеним угљоводоницима. Електронски спектри комплекса прелазних метала. Кисело-базне особине комплекса. Реакције супституције.	Неорганска комплексна и кластерна једињења	Н. Б. Милић	ПМФ Крагујевац, 1998	Има
	Bioinorganic chemistry	R. Hay	Ellis Horwood Lim. 1984	Има
Биолошка функција јона метала. Комплекси платинске групе метала. Комплекси злата, бизмута, сребра, антимона, ванадијума, хрома, мангана, гадолинијума, калаја, гвожђа и кобалта. Остали биомолекули као потенцијални лиганди.	Примена комплексних једињења у медицини	М. И. Ђуран	ПМФ Крагујевац, 2000	Има
	Bioinorganic chemistry	R. Hay	Ellis Horwood Lim. 1984	Има
	Cisplatin, Chemistry and Biochemistry of Leading Antitumor Drugs	B. Lippert	Wiley-VCH, Zurich, 1999.	Има
Сва предавања и материјал за рад у малој групи налазе се на сајту Факултета медицинских наука: www.medf.kg.ac.rs				

ПРОГРАМ

ПРВИ МОДУЛ: УВОД У БИОНЕОРГАНСКУ ХЕМИЈУ. КОМПЛЕКСНА ЈЕДИЊЕЊА. ЦЕНТРАЛНИ ЈОН МЕТАЛА И ЛИГАНДИ. ДИСОЦИЈАЦИЈА КОМПЛЕКСА. КООРДИНАЦИОНИ БРОЈ. ХЕМИЈСКА ВЕЗА, СИМЕТРИЈА И ИЗОМЕРИЈА КОМПЛЕКСНИХ ЈЕДИЊЕЊА. НОМЕНКЛАТУРА КОМПЛЕКСА. КОМПЛЕКСИ ПРЕЛАЗНИХ МЕТАЛА СА σ , π И δ ВЕЗОМ. КОМПЛЕКСИ ПРЕЛАЗНИХ МЕТАЛА СА НЕЗАСИЋЕНИМ УГЉОВОДОНИЦИМА. ЕЛЕКТРОНСКИ СПЕКТРИ КОМПЛЕКСА ПРЕЛАЗНИХ МЕТАЛА. КИСЕЛО-БАЗНЕ ОСОБИНЕ КОМПЛЕКСА. РЕАКЦИЈЕ СУПСТИТУЦИЈЕ.

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА 1 (ПРВА НЕДЕЉА):

УВОД У БИОНЕОРГАНСКУ ХЕМИЈУ.

предавања 2 часа	1 час семинара	рад у малој групи 2 часа
Увод у бионеорганску хемију Есенцијални елементи Тврде и меке киселине и базе		Увод у експериментални рад

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА 2 (ДРУГА НЕДЕЉА):

КОМПЛЕКСНА ЈЕДИЊЕЊА. ЦЕНТРАЛНИ ЈОН МЕТАЛА И ЛИГАНДИ.

предавања 2 часа	1 час семинара	рад у малој групи 2 часа
Комплексна једињења Спољашња и унутрашња координациона сфера Централни јон метала Лиганди (подела лиганата према наелектрисању и броју донорских атома)		Синтеза комплексних једињења

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА 3 (ТРЕЋА НЕДЕЉА):

ДИСОЦИЈАЦИЈА КОМПЛЕКСА. КООРДИНАЦИОНИ БРОЈ.

предавања 2 часа	1 час семинара	рад у малој групи 2 часа
Врсте комплекса према производима дисоцијације Геометријска структура комплекса Координациони број Утицај одбијања електронских облака валентних парова на геометријску структуру комплекса р-елемената		Карактеризација комплекса UV- -VIS спектрофотометријом

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА 4 (ЧЕТВРТА НЕДЕЉА):

ХЕМИЈСКА ВЕЗА И СИМЕТРИЈА МОЛЕКУЛА КОМПЛЕКСНИХ ЈЕДИЊЕЊА.

предавања 2 часа	1 час семинара	рад у малој групи 2 часа
Донорско-акцепторска теорија Теорија лигандног поља Цепане нивоа d орбитала. Јан-Телеров ефекат Теорија молекулских орбитала Симетрија комплексних једињења (центар симетрије, оса ротације, раван симетрије, ротационо-рефлексиона оса симетрије, групе симетрије)		Карактеризација комплекса IR и ^1H NMR спектроскопијом

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА 5 (ПЕТА НЕДЕЉА):

ИЗОМЕРИЈА КОМПЛЕКСНИХ ЈЕДИЊЕЊА.

предавања 2 часа	1 час семинара	рад у малој групи 2 часа
Везивна изомерија Просторна изомерија		Изомерија комплексних једињења

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА 6 (ШЕСТА НЕДЕЉА):

НОМЕНКЛАТУРА КОМПЛЕКСА

предавање 2 часа	1 час семинара	рад у малој групи 2 часа
Номенклатура комплекса		

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА 7 (СЕДМА НЕДЕЉА):

**КОМПЛЕКСИ ПРЕЛАЗНИХ МЕТАЛА СА σ , π И δ ВЕЗОМ.
КОМПЛЕКСИ ПРЕЛАЗНИХ МЕТАЛА СА НЕЗАСИЋЕНИМ УГЉОВОДОНИЦИМА.**

предавања 2 часа	1 час семинара	рад у малој групи 2 часа
Комплекси прелазних метала са σ , π и δ везом Комплекси прелазних метала са незасићеним угљоводоницима		

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА 8 (ОСМА НЕДЕЉА):

ЕЛЕКТРОНСКИ СПЕКТРИ КОМПЛЕКСА ПРЕЛАЗНИХ МЕТАЛА.

предавања 2 часа	1 час семинара	рад у малој групи 2 часа
Електронски спектри комплекса прелазних метала (боја комплекса, интензитет трака)		

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА 9 (ДЕВЕТА НЕДЕЉА):

КИСЕЛО-БАЗНЕ ОСОБИНЕ КОМПЛЕКСА.

предавања 2 часа	1 час семинара	рад у малој групи 2 часа
Протонске киселине и базе Протонски афинитет Хидролиза Хидратација		Кисело-базне особине комплекса

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА 10 (ДЕСЕТА НЕДЕЉА):

РЕАКЦИЈЕ СУПСТИТУЦИЈЕ ЛИГАНАДА У КОМПЛЕКСИМА ПРЕЛАЗНИХ МЕТАЛА.

предавања 2 часа	1 час семинара	рад у малој групи 2 часа
Дисоцијативни процес Асоцијативни процес Процес размене Супституција код квадратно-планарних комплекса Супституција код октаедарских комплекса		Реакције супституције код квадратно-планарних и октаедарских комплекса

**ДРУГИ МОДУЛ: БИОЛОШКА ФУНКЦИЈА ЈОНА МЕТАЛА.
КОМПЛЕКСИ ПЛАТИНСКЕ ГРУПЕ МЕТАЛА. КОМПЛЕКСИ
ЗЛАТА, БИЗМУТА, СРЕБРА, АНТИМОНА, ВАНАДИЈУМА, ХРОМА,
МАНГАНА, ГАДОЛИНИЈУМА, КАЛАЈА, ГВОЖЂА И КОБАЛТА.
ОСТАЛИ БИОМОЛЕКУЛИ КАО ПОТЕНЦИЈАЛНИ ЛИГАНДИ.**

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА 11 (ЈЕДАНАЕСТА НЕДЕЉА):

КОМПЛЕКСИ ПЛАТИНСКЕ ГРУПЕ МЕТАЛА.

предавање 2 часа	1 час семинара	рад у малој групи 2 часа
Биолошка функција јона метала Комплекси платине Антитуморско дејство комплекса платине Комплекси паладијума, родијума, рутенијума, осмијума и иридијума		Изучавање реакције између комплекса платине(II) и сумпор-донорских биомолекула UV-VIS спектрофотометријом

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА 12 (НЕДЕЉА):

КОМПЛЕКСНА ЈЕДИЊЕЊА ЗЛАТА И БИЗМУТА.

предавања 2 часа	1 час семинара	рад у малој групи 2 часа
	Комплексна једињења злата Комплексна једињења бизмута	

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА 13 (ТРИНАЕСТА НЕДЕЉА):

**КОМПЛЕКСНА ЈЕДИЊЕЊА СРЕБРА, АНТИМОНА, ВАНАДИЈУМА, ХРОМА, МАНГАНА,
ГАДОЛИНИЈУМА И КАЛАЈА.**

предавања 2 часа	1 час семинара	рад у малој групи 2 часа
	Комплекси сребра, антимона, ванадијума, хрома, мангана, гадолинијума и калаја	

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА 14 (ЧЕТРНАЕСТА НЕДЕЉА):

КОМПЛЕКСНА ЈЕДИЊЕЊА ГВОЖЂА И КОБАЛТА.

предавања 2 часа	1 час семинара	рад у малој групи 2 часа
	Комплексна једињења гвожђа Комплексна једињења кобалта	

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА 15 (ПЕТНАЕСТА НЕДЕЉА):

ОСТАЛИ БИОМОЛЕКУЛИ КАО ПОТЕНЦИЈАЛНИ ЛИГАНДИ.

предавања 2 часа	1 час семинара	рад у малој групи 2 часа
	Биолошка функција јона метала Протеини и пептиди као лиганди Остали биомолекули као потенцијални лиганди Нуклеинске киселине, нуклеозиди и нуклеотиди Тетрапиролни и макроцикли	

РАСПОРЕД ПРЕДАВАЊА И СЕМИНАРА

ВЕЛИКА САЛА (С3)

ЧЕТВРТАК

12:40-14:55

РАСПОРЕД ВЕЖБИ

ПЕТАК

**ВЕЖБАОНИЦА ЗА
ФАРМАЦИЈУ (В18)**

14:00-15:30

I група

15:30-17:00

III група

17:00-18:30

V група

**ВЕЖБАОНИЦА ЗА
ФАРМАЦИЈУ (В17)**

14:00-15:30

II група

15:30-17:00

IV група

17:00-18:30

VI група

18:30-20:00

VII група

[Распоред наставе и модулских тестова](#)

РАСПОРЕД НАСТАВЕ ЗА ПРЕДМЕТ БИОНЕОРГАНСКА ХЕМИЈА

недеља	тип	назив методске јединице	наставник
1	П	Увод у бионеорганску хемију.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	С	Увод у бионеорганску хемију.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	В	Увод у експериментални рад.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић Ана С. Станковић
2	П	Комплексна једињења. Централни јон метала и лиганди.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	С	Комплексна једињења. Централни јон метала и лиганди.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	В	Синтеза комплексних једињења.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић Ана С. Станковић
3	П	Дисоцијација комплекса. Координациони број.	проф. др Гордана П. Радић
	С	Дисоцијација комплекса. Координациони број.	проф. др Гордана П. Радић
	В	Карактеризација комплекса UV-VIS спектрофотометријом.	проф. др Гордана П. Радић Ана С. Станковић
4	П	Хемијска веза и симетрија молекула комплексних једињења.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	С	Хемијска веза и симетрија молекула комплексних једињења.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	В	Карактеризација комплекса IR и ¹ H NMR спектроскопијом.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић Ана С. Станковић

РАСПОРЕД НАСТАВЕ ЗА ПРЕДМЕТ БИОНЕОРГАНСКА ХЕМИЈА

недеља	тип	назив методске јединице	наставник
5	П	Изомерија комплексних једињења.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	С	Изомерија комплексних једињења.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	В	Изомерија комплексних једињења.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић Ана С. Станковић
6	П	Номенклатура комплекса.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	С	Номенклатура комплекса.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	В	Номенклатура комплекса.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић Ана С. Станковић
7	П	Комплекси прелазних метала са σ , π и δ везом. Комплекси прелазних метала са незасићеним угљоводонцима.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	С	Комплекси прелазних метала са σ , π и δ везом. Комплекси прелазних метала са незасићеним угљоводонцима.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	В	Комплекси прелазних метала са σ , π и δ везом. Комплекси прелазних метала са незасићеним угљоводонцима.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић Ана С. Станковић
8	П	Електронски спектри комплекса прелазних метала.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	С	Електронски спектри комплекса прелазних метала.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић

РАСПОРЕД НАСТАВЕ ЗА ПРЕДМЕТ БИОНЕОРГАНСКА ХЕМИЈА

недеља	тип	назив методске јединице	наставник
	В	Електронски спектри комплекса прелазних метала.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић Ана С. Станковић
9	П	Кисело-базне особине комплекса.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	С	Кисело-базне особине комплекса.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	В	Кисело-базне особине комплекса.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић Ана С. Станковић
10	П	Реакције супституције лиганата у комплексима прелазних метала.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	С	Реакције супституције лиганата у комплексима прелазних метала.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	В	Реакције супституције лиганата у комплексима прелазних метала.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић Ана С. Станковић
11	П	Комплекси платинске групе метала.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	С	Комплекси платинске групе метала.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	В	Комплекси платинске групе метала.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић Ана С. Станковић
	ЗТМ	ЗАВРШНИ ТЕСТ МОДУЛА 1	

РАСПОРЕД НАСТАВЕ ЗА ПРЕДМЕТ БИОНЕОРГАНСКА ХЕМИЈА

недеља	тип	назив методске јединице	наставник
12	П	Комплексна једињења злата и бизмута.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	С	Комплексна једињења злата и бизмута.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	В	Комплексна једињења злата и бизмута.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић Ана С. Станковић
13	П	Комплексна једињење сребра, антимона, ванадијума, хрома, мангана, гадолинијума и калаја.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	С	Комплексна једињење сребра, антимона, ванадијума, хрома, мангана, гадолинијума и калаја.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	В	Комплексна једињење сребра, антимона, ванадијума, хрома, мангана, гадолинијума и калаја.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић Ана С. Станковић
14	П	Комплексна једињења гвожђа и кобалта.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
14	С	Комплексна једињења гвожђа и кобалта.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	В	Комплексна једињења гвожђа и кобалта.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић Ана С. Станковић
15	П	Остали биомолекули као потенцијални лиганди.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић
	С	Остали биомолекули као потенцијални лиганди.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић

РАСПОРЕД НАСТАВЕ ЗА ПРЕДМЕТ БИОНЕОРГАНСКА ХЕМИЈА

недеља	тип	назив методске јединице	наставник
	В	Остали биомолекули као потенцијални лиганди.	проф. др Гордана П. Радић доц. др Андриана М. Букоњић доц. др Душан Љ. Томовић Ана С. Станковић
	ЗТМ	ЗАВРШНИ ТЕСТ МОДУЛА 2	